

ธรรมบทเรียน

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม วันนี้วันออกพรรษานะ ประพฤติปฏิบัติมาครบไตรมาส ๓ เดือน วันออกพรรษาเป็นวันมหาปวารณาไป เพราะพระอยู่ด้วยกันแล้วมันมีความกระทบกระทั่งกันบ้าง เห็นไหม ถ้าเกล้ากระผมผิดสิ่งใดขอให้ตีให้เตียน ให้บอกกันได้

นี่เป็นวันมหาปวารณา ผู้ใดทำความผิดแล้วระลึกได้ ขอโทษขอโพย นั่นเป็นอริยวินัย

วินัยๆ มันเป็นวินัย อริยวินัยหมายความว่าความสำนึกผิด คนเรานะ ถ้ารู้จักเห็นผิดเห็นถูก ในตัวเอง สิ่งนั้นมีคุณค่ามาก สิ่งที่มีปัญหาๆ ขึ้นมา คนพาล คนพาลมันไม่รู้จักตัวมันพาลไป เวลามันพาลมันทำลายเขาโดยคิดว่ามันเป็นความพอใจของตน ความพาลๆ ความพาล ก็เลศตักตวงความทะยานอยากมันปิดหูปิดตา แล้วมันก็เที่ยวพาลพาโลไปหาเขาทั้งสิ้น

เวลาพระไปสวดมนต์ที่บ้าน มงคล ๓๘ ประการไป อเสวนา จ พาลานํ ปณฺหิตานญฺจ เสวนา เราไม่คบคนพาลไป ให้คบบัณฑิตไป นั่นเวลาเป็นมงคลชีวิต แต่เวลาเราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ถ้ามีสติ มีปัญญาเข้ามา มันเท่าทันความพาลในใจของตน

ไอ้พญามารนะตัวร้ายนัก มันเห็นแก่ตัว ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้วประพฤติปฏิบัติขึ้นมาว่าเป็นสัจจะเป็นความจริงของตน มันเป็นความจำทั้งนั้นนะ

ถ้าความจำทั้งนั้นนะ แล้วเวลาคนวุฒิกวามันอ่อนด้อยไป อ้าว! ก็ศึกษามาอย่างนี้ ก็ประพฤติปฏิบัติตามอย่างนี้ ตามจินตนาการของตน ตามความเข้าใจของตน มันพาลนะ

แล้วถ้ามันมีอำนาจวาสนาของมัน เวลาฝึกหัดปฏิบัติเข้ามา อเสวนา จ พาลานํ ปณฺธิ ตานญฺจ เสวนา เราจะไม่คบคนพาลๆ คบคนพาลคือคบบมาร คบกิเลสต้นหาความทะยานอยาก

ว่าไม่ต้องไปคบมันหรอก มันมีของมันอยู่โดยดั้งเดิมของมันอยู่แล้ว แล้วมันครอบงำหัวใจของสัตว์โลกไป พญามารๆ เจ้าวัฏจักร ไอ้โฮ! มหัทศจรย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาชำระล้างกิเลสต้นหาความทะยานอยากในหัวใจของตนแล้ววิมุตติสุขๆ มันตายไปต่อหน้า มันตายไปซึ่งๆ หน้า เวลามันตายไปซึ่งๆ หน้าแล้วมันจบกระบวนการของมันไป มันไม่มีใครมายุ่งมาแย่ง ไม่มีใครมาแผดมาเผา ไม่มีใครมาล่อมาลวง ไม่มี มันไม่มี

นี่ไง ให้คบบัณฑิตๆ แล้วบัณฑิตอยู่ที่ไหน

พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน หัวใจของคน เห็นใหม่ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ถ้าไม่มีจิต มันก็ไม่มีชีวิต ถ้ามันมีจิต นั่นนะคือชีวิต คือจิตวิญญาณของตน แล้วจิตวิญญาณมันโดนพญามารนี้ครอบงำ มันหมุนไปในวัฏฏะ เกิดเป็นพรหม เกิดเป็นเทวดา เกิดเป็นมนุษย์ เวลาทำบาปทำกรรมตกนรกอเวจี เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดแล้วเกิดเล่า

เวลาศึกษาในพระไตรปิฎกไป สัตว์เวลามันเห็นของมัน เห็นคนเขาดูแลกันโดยสามัญสำนึกของความเป็นมนุษย์ เขาเกิดเป็นสัตว์ๆ ไร เกิดเป็นสัตว์โดนเขารังแก โดนเขาเหยียดหยาม โดนเขาทำร้ายทุกสิ่งเพราะมันเป็นสัตว์ แต่มันมีความรู้สึกนึกคิด ในพระไตรปิฎกก็มี

ในปัจจุบันนี้ในสมัยถึงพุทธกาลนี้ เวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านเล่า แม่ชีแก้ว แม่ชีแก้วนี้แหละ เวลาท่านฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ท่านมีอำนาจวาสนาทางนี้ไป ส่งออกเรื่องไปทั้งหมด เวลาศึกษาค้นคว้า เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแล้ว เวลาสิ้นกิเลสโดยการอบรมบ่มเพาะของหลวงตาพระมหาบัว

ถึงเวลาท่านได้นิมิตก่อน ควายมันจะโดนฆ่า พอมันจะโดนฆ่า มันรักชีวิตของมันนะ มันช่วยเขาทำอะไรไถนามาตลอด ถึงเวลาแล้วเขาก็ฆ่ามัน ฆ่ามันด้วยที่ว่ามันก็ทุกข์ก็ยากของมัน มันก็รู้มันก็เข้าใจ

เวลามันโดนเชือดแล้วมันมาเข้านิมิตของแม่ชีแก้ว

ทำงานให้เขาก็ทุกข์ก็ยากมาตลอด ทำสิ่งใดก็เพื่อจะให้ถูกใจเขา เขาไม่ถูกใจเขาก็เขียนเขาก็ตีเอา เวลาหิวกระหาย เขาไม่ให้กินก็ไม่ได้กิน ถึงเวลาวันนี้เขาก็ฆ่าซะ เวลาฆ่าขึ้นมา เกิดเป็นมนุษย์ เห็นมนุษย์เขาอยู่กันด้วยความร่วมมือเป็นสุข อยากจะมีสิทธิเสรีภาพเหมือนเขา แต่นี่เพราะมันเป็นสัตว์ใจ เป็นสัตว์มันก็มีเจ้าของ มันอยู่ในอำนาจของเขา จะเอาอกเอาใจเขาขนาดไหนเขาก็เขียนเขาก็ตีเอา ถึงเวลาแล้วเวลาเขาก็เชือดแล้ว สัตว์มันไม่มีอะไรเป็นสมบัติ มันก็มีเนื้อหนังเท่านั้นนะ เวลาพຽงนี้ถ้าเขาเอาเนื้อมาถวายขอให้ฉันให้ด้วย เพื่อเป็นบุญเป็นกุศลของเขา

นี่มาเข้าในนิมิตนะ พอเข้าในนิมิตแล้วก็ถามหลานว่ามันเป็นอย่างนั้นจริงไหม

ไม่ต้องให้ไปดูหรอก

ให้ไปสืบดูว่ามันจริงหรือเปล่า เพราะเป็นนิมิต

ไม่ต้องไปดูหรอก เมื่อวานเขาล้มควาย กินเหล้ากันทั้งคืนเลย เวลาเช้าขึ้นมาเขาก็จะทำอาหารมาใส่บาตรแม่ชีเพื่อเป็นบุญเป็นกุศลของเขา

นี่เวลาเกิดเป็นสัตว์มันรู้มันเห็นของมัน มันทุกข์มันยากของมัน

เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ถ้าเรามีอำนาจวาสนาของเรา เราจะมีสติปัญญา ดุสิต สัตว์มันก็อยากจะเป็นเรา อยากจะมีอำนาจวาสนา

เวลาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ศีลธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้ว ทรงจำธรรมวินัยๆ แล้วฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นความจริงของเราขึ้นมา ถ้ามัน

ฝึกหัดเป็นความจริงของเรารุ่งขึ้น มา เข้าพรรษาฯ เข้าพรรษาแล้วเราไปวัด อยู่วัดจำศีลฟังธรรม ถ้าพระปฏิบัติรุ่งขึ้นมาก็เร่งความเพียรของเขา

เวลาวันนี้วันมหาปวารณาไป สิ่งใดที่มันกระทบกระเทือนกัน นี่เป็นอริยวินัย วินัยก็เป็นวินัย อยู่แล้ว ธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา ถ้าเป็นอริยวินัยเพราะว่าเราสำนึกได้ เราสำนึกได้ เราทำอะไรผิดพลาดรุ่งขึ้นมาก็ท้อหน้าและเบื้องหลัง เราขอโทษขอโพยเขาได้ทั้งสิ้น แล้วถ้ามีสติมีปัญญา จะไม่ทำอย่างนี้ๆ

แล้วถ้าเป็นความจริง สิ่งทีระรานเขา สิ่งที่เป็นพาลชน ทุกคนก็ไม่ชอบทั้งนั้นนะ แต่ด้วยมารยาท เขาก็ไม่พูดของเขา ใ้เรื่องนี้เป็นเรื่องของสังคมไป แต่ถ้าเรื่องการฝึกหัดปฏิบัติ เราทั้งนั้นนะ ใครจะดีจะชั่วมันเรื่องของเขา

เราเกิดมาเรามีพ่อแม่เหมือนกัน เราก็อยากให้พ่อแม่ของเราบรรลุนิพพาน เวลาเราฝึกหัดปฏิบัติ เวลาบรรลุนิพพานมันก็บรรลุนิพพานด้วยตัวของท่านเอง เวลาปฏิบัติมันก็เป็นตัวของเราเอง บวชเป็นพระฯ เวลาฝึกหัดปฏิบัติรุ่งขึ้น มา ปัจจุตตัง สันทิฏฐิโก มันก็ต้องใจเราปฏิบัติไป

เวลาครูบาอาจารย์ เห็นใหม่ ทำความสงบของใจให้ได้ ทำความสงบของใจให้ได้ ถ้าทำความสงบของใจของเราให้ได้ มันจะเริ่มต้นจากการฝึกหัดปฏิบัติ ถ้ายังทำความสงบของใจเราไม่ได้ มันก็ทุกข์มันก็ยากของมันอยู่อย่างนั้นแหละ

แล้วเวลาความทุกข์ความยากรุ่งขึ้น มา ศีล สมาธิ ปัญญา ทุกคนก็เข้าใจ ทุกคนก็ศึกษา มรรค ๘ ท่องจำกันปากเปียกปากแฉะ แต่ความจริงมันเกิดขึ้นมากับเราหรือไม่

แล้วรสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง แม้แต่เราทุกข์เราอยาก ถ้ามีสติสัมปชัญญะเท่าทันนะ มันก็ปล่อยวางได้ มันปล่อยวาง นี่มันเป็นเรื่องกิริยา เป็นเรื่องสามัญญ์สำนึกของมนุษย์ เวลาเกิดมาเป็นมนุษย์ไป

เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรื่องอริยสัจ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ วิธีการดับทุกข์ ทุกข์มันเป็นสัจจะเป็นความจริงของมันอยู่แล้ว

ถ้าคนไม่มีวาสนานะ ก็บอกว่า “ไอ้โน่นทุกข์ ไอ้โน่นก็เป็นกรรม พระพุทธศาสนาอุบถายไปหมดเลย” แล้วลัทธิศาสนาอื่นเขาก็อุบถายของเขา บุษบาๆ เพื่อจะให้ถูกใจเท่านั้นนะ มันก็เป็นการติดสินบนนะ

แต่ถ้าพระพุทธศาสนาติดสินบนแล้วมันก็เป็นเวรเป็นกรรมของสัตว์ แล้วเป็นจริงเป็นจังหรือไม่ละ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธศาสนาไม่สอนอย่างนั้น พระพุทธศาสนาสอน ทาน ศีล ภาวนา ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ถ้าทำดีๆ เราจะทำดีอะไร

โดยสามัญสำนึกของมนุษย์เป็นปุถุชน เราเกิดเป็นคนไข่มุข คำว่า “ทำทานๆ” พ่อแม่ให้การศึกษาลูกก็ทาน พ่อแม่เลี้ยงลูกมากก็ทานทั้งนั้นนะ ถ้าจิตใจเรา เรามีทานของเราในหัวใจของตน เวลามันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมาแล้วจะฝึกหัดปฏิบัติ เรามีศีล ทาน ศีล ภาวนา

ถ้ามีศีลๆ มีศีล ศีลคือความปกติของใจ แต่ถ้าเป็นข้อเท็จจริง ศีลเป็นอะไร ก็ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๒๒๗ แต่ถ้าเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมา ศีล ศีลก็คือเจตนา ศีลก็คือหัวใจ หัวใจที่เป็นทุกข์หรือเป็นสุขในหัวใจของตน ศีลคือความปกติของใจ

ถ้าใจมันปกติมันจะไปรังแกใคร ถ้าใจมันจะปกติมันจะไปดิ้นรนกว่านเอาทุกข์มาจากไหน ถ้ามันกว่าน มันทุกข์ใจ เราก็จะฝึกหัดทำความสะอาดของใจให้ได้

ถ้าทำ ทำไม่ต้องทำ

ความสงบคือความสุขใจ เราปรารถนาความสุข เกลียดความทุกข์ แล้วความสุขแบบเริ่มต้น ใจ ปุถุชน กัลยาณชน สิ่งที่มีลมลูกคลุกคลานกันอยู่นี้ก็เป็นปุถุชนคนหนา คนหนาก็คนพาล

คนพาล ไครพาล

กิเลสไฉ่ กิเลสมันออกทางจิตนิสัยชอบ เวลามันชอบนะ รูป รส กลิ่น เสียง ชอบสิ่งใด พอใจ
สิ่งใด มันแสวงหาสิ่งนั้นทั้งสิ้น แล้วแสวงหาสิ่งนั้น แสวงหามาทำไม

แสวงหา คุณติ ทางโลก เขาไปซื้อของนะ ชอบปึงกันจนเก็บในบ้านไม่มีที่จะเก็บ ตู้อื้อผ้าแขวน
เต็มไปหมด

เวลาพระ ผ้า ๓ ผืน จีวรผืนเดียวเข้าได้ทุกงาน

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ว่า ถ้ามันค้นหาความทะยานอยากมันแสวงหามา แสวงหามาให้มันทุกข์
ให้มันยาก ถ้ามีสติมีปัญญาเท่าทันมัน อะไรก็ได้ ถ้าอะไรก็ได้ขึ้นมา มันก็จะเริ่มเข้าสู่ความปกติสุข

แล้วเวลาจิตใจที่มันทุกข์มันยาก มันทุกข์ยากเพราะอะไร

มันทุกข์ยากเพราะพาลชน เพราะมีกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มีลูกมีหลาน มีครอบครัว
ของมาร ครอบครัวของมาร มันหงุดหงิด มันมีความอึดอัดขัดข้อง มันทุกข์ทั้งนั้นนะ ทุกข์ทั้งนั้นนะ

เวลาทำบุญกุศลมันก็เป็นบุญและบาป เวลาฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาก็จะทำความสงบของใจเข้า
มา

ใจสงบเพราะอะไร

ใจสงบเพราะมีสติใช่ไหม มีคำบริกรรมใช่ไหม ถ้ามีสติ มีคำบริกรรม ถ้ามันไม่มีเหตุมีผล มัน
ไม่พอใจ ก็ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามีสติมีปัญญาอบรมสมาธิ มีสติเท่าทันมัน มันต้องหยุดคิดโดย
ธรรมชาติของมัน เพราะจะปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ มันเกิดดับ

แต่มันเกิดดับๆ มันเกิดดับแต่มันเกิดดับโดยมาร มันเกิดดับแบบคนพาล เกิดเมื่อไหร่ก็พาล
เมื่อนั้น ดับเมื่อไหร่ก็ดับด้วยพาล พาลอยู่อย่างนั้น ถ้ามีสติมีปัญญาเข้ามา มีสติมีปัญญา พุทโธๆ
ถ้าสงบได้ นั้นขณิกสมาธิ อุปะการสมาธิ แต่ถ้ามันพุทโธมันสงบไม่ได้ มันหาทางออกอะไรไม่ได้เลย
ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิคือมีสติเท่าทันกับความคิดของตน

แล้วถ้ามีใครศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยอริยสัจ โดยสัจจะ โดยความจริง ในพระไตรปิฎกมีนิทานชาดกร้อยแปดพันเก้า เราคิดเปรียบเทียบอย่างนั้นๆ นั่นคืออะไรล่ะ

นั่นปัญญาอบรมสมาธิไง นั่นคือธรรมและวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ธรรมและวินัยนี้ก็เลสมันกล้วย กล้วยเหตูกกล้วยผลไง ถ้ามันมีเหตุมีผลขึ้นมา

กิเลสไม่มีเหตุผล กิเลสอยู่ที่อารมณ์ กิเลสอยู่ที่ความพอใจ กิเลสคือความกระตุน ไม่มีเหตุมีผลนะ มันอยากแล้วไม่มีเหตุมีผล มันจะลากไปแล้ว

มีสติปัญญาให้เท่าทัน เท่าทันด้วยธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประหยัดมัธยัสถ์ กตัญญูกตเวที

มันมีความขัดแย้งกันเป็นเรื่องธรรมดาณะ ลื่นกับพื้น ในครอบครัวมีผลกระทบแน่นอน แต่เรามีสติปัญญามากน้อยแค่ไหน ถ้ามีสติปัญญานะ มันก็กรรมของสัตว์ไง ยิ่งเราในครอบครัวมันรู้นิสัยเลยล่ะ ถ้านิสัยอย่างนี้มันก็เป็นอย่างนี้ มันก็เป็นของมันอยู่อย่างนี้ ถ้าให้มันดีขึ้นๆ ได้ มันก็เป็นบุญของเรา ถ้ามันดีขึ้นไม่ได้ก็เป็นบาปของเรา มันเป็นเรื่องปกติธรรมดาทั้งนั้น ถ้ามีสติมีปัญญา มันวางตรงนั้น มันเข้ามาที่ตัวเราแล้ว

นี่เหมือนกัน เวลาฝึกหัดปฏิบัติก็เหมือนกัน เวลาจิตใจที่มันฟุ้งมันซ่าน เวลาจิตใจที่มันทุกข์ มันยาก มันทุกข์แน่นอน ทุกข์แน่นอน เพราะคนเกิดมามันมีวิชา มีความไม่รู้ ทุกข์แน่นอน ทุกข์เป็นอริยสัจ จะมีกรณีได้ก็แล้วแต่ ทุกข์เป็นอริยสัจ ทุกข์เป็นความจริง แล้วหาไม่เจอด้วย แล้วไม่รู้จักต้นเหตุมันด้วย

แต่เราจะฝึกหัดปฏิบัติ เวลาจะฝึกหัดปฏิบัติ เรื่อยรู้มามากน้อยขนาดไหน วาง ฝึกหัดเริ่มต้นจากจิตของตน จิตตภาวนาๆ ถ้ามันจิตตภาวนา เริ่มต้นการฝึกหัดปฏิบัติมันจะมีบทเรียน

คูสิ คูการประพฤติปฏิบัติ เวลาถึงกลางพระพุทฺธศาสนา ศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง เพราะอะไร เพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเรานะ ท่านสร้างธรรมทายาท ธรรมทายาท

เป็นเพชรน้ำหนึ่งในพระพุทธศาสนา เพชรน้ำหนึ่งในพระพุทธศาสนาจะทำสิ่งใดแล้วแต่ มันเป็นคนดี ธรรม มันเป็นคนดี มันเป็นคนดีอย่าง มันเป็นสิ่งที่เราชื่นชม

เราชื่นชม เราก็อยากจะฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นเพชรเหมือนท่าน ให้จิตใจของเราที่มัน หลวมเหลว ที่ไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอันแล้วจับต้องสิ่งใดไม่ได้ แต่มันเวียนว้ายตายเกิดในวัฏฏะ เรา อยากจะประพฤติปฏิบัติเป็นเพชรน้ำหนึ่งอย่างนั้นบ้าง ถ้าเราฝึกหัดประพฤติปฏิบัติเป็นเพชรน้ำ หนึ่งอย่างนั้นบ้าง เราก็จะเริ่มต้นฝึกหัดปฏิบัติ ถ้าฝึกหัดปฏิบัติก็แล้วแต่อำนาจวาสนาของคน

เวลาไปฝึกหัดๆ ธรรมบทเรียน บทเรียนในการฝึกหัดปฏิบัติ มันมีบทเรียนของมัน มันมีการ กระทำของมันไง

ถ้าบทเรียนที่ไม่มีราคา มันไม่มีราคา แต่ก็ด้วยสติด้วยปัญญาของเรา เราจะเอาแบบนั้น อ่อนวอนอย่างนั้น ขอร้องกันอย่างนั้น มันเป็นเรื่องสิ่งที่ไม่มีราคาเลย แต่เราก็ชอบกันอย่างนั้นนะ ชอบอะไรก็แล้วแต่ที่กระแสน้ำพัดกระพือมา ชอบ แตกตื่นกันทั้งนั้นนะ กระต่ายตื่นตูม

เราฝึกหัดปฏิบัติมันต้องเป็นบทเรียน บทเรียนในการกระทำ พุทธานุสติ มันก็เป็นพุทธานุสติ ธรรมฐาน ๔๐ ห้อง ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เราก็ฝึกหัดปฏิบัติของตน

ถ้าทำสิ่งใดไม่ได้ เราก็จะหาเหตุหาผลนะ นี่จะเข้าแล้ว จะมีบทเรียนที่ไม่มีราคา ไม่มีราคาและ ไม่มีคุณค่าใดๆ ทั้งสิ้น แต่ไม่มีใครรู้ ประชาธิปไตยไง ความเชื่อๆ

เราไม่ดูถูกดูแคลนความเชื่อของใคร ยิ่งพระปฏิบัติ พระจุดดิ่งไป ไปตามชุมชนต่างๆ ประเพณีวัฒนธรรมแตกต่างกันไปทั้งนั้นนะ แต่ประเพณีวัฒนธรรมก็เป็นประเพณีท้องถิ่นเขาไง เป็น ความเชื่อของเขาไง ถ้าความเชื่อของเขา เราเคารพความเชื่อของเขา แต่เราฝึกหัดปฏิบัติเราจะเอา ความจริง ถ้าเราเอาความจริง สิ่งที่เราฝึกหัดขึ้นมา ธรรมบทเรียน บทเรียนในการฝึกหัดปฏิบัติ

แล้วถ้ามันไม่มีราคาเลย มันไม่มีคุณค่าใดๆ เลย ไม่มีคุณค่าใดๆ เลย แล้วแต่อารมณ์ของตน ใจ ปฏิบัติด้วยอารมณ์อีกแล้ว ใช้อารมณ์ปฏิบัติใจ

แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเรา ตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอานาปานสติ ไปศึกษาค้นคว้ามากับเจ้าลัทธิต่างๆ ขึ้นมาร้อยแปดพันเก้า จนทุกคนยกย่องว่า โอ้โฮ! จะเป็นผู้ที่มีสติปัญญาเท่าเรา เป็นอาจารย์สอนได้

เจ้าชายสิทธัตถะไม่สนใจเลย

ศึกษาค้นคว้ามามากน้อยอยู่ที่วาสนา วาสนาเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะไง พราหมณ์พยายกรณ์เลย ถ้าอยู่ทางโลกจะได้เป็นจักรพรรดิ ถ้าออกทางธรรมจะได้เป็นศาสดา

นี่มีอำนาจวาสนามาขนาดนั้น ไปศึกษาค้นคว้ามามากน้อยขนาดไหนก็เป็นทางโลก นี่ไง ธรรมะบทเรียน จะไปศึกษาค้นคว้ากับใคร บวชเรียนกับใคร อาจารย์ใดที่ศึกษาค้นคว้ามามากน้อยมันไม่ใช่ทางทั้งนั้น ด้วยวาสนาของตน เวลาศึกษาค้นคว้ามานี้ไม่มีทางออกแล้ว กลับมาถึงอานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออกไป บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นเวลาอบรมบ่มเพาะลูกศิษย์ลูกหาเพชรน้ำหนึ่ง

“ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน”

ฉะนั้น คำว่า “อานาปานสติ” นี้คือเจ้าชายสิทธัตถะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยังไม่มีพระพุทธศาสนา ท่านก็ค้นคว้าของท่านมาเอง

เวลาเขาบอกว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้สอนพุทธโอ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้สอนปัญญาอบรมสมาธิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอานาปานสติ

ก็มันยังไม่มีพระพุทธศาสนาไง

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้ว เวลาอบรมบ่มเพาะขึ้นมามันเป็น จิตนิสัยของคน คนเราร้อยแปดพันเก้าแล้วแต่วาสนาของใคร แล้วทำสิ่งใดขึ้นมาจะเริ่มต้นให้เขาสงบเข้ามา ให้จิตตภาวนา ให้จิตเขา อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์ก็จะไปรื้อหัวใจของเขาให้เขาเป็น ผู้รับรู้ ไม่ใช่ว่าความรู้ของเราจะจับยึดยึดเข้าไปได้ มันก็เป็นภาคทฤษฎีนี่ไง

ธรรมบทเรียนๆ บทเรียนที่ไม่มีราคาก็อันหนึ่ง แต่ด้วยอำนาจวาสนาของคนนะ เวลาไปธรรม บทเรียน บทเรียนที่ราคาถูก ราคาถูกมันไม่มีราคาเลย บทเรียนที่ไม่มีราคา มันไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็น อันในพระพุทธศาสนา ไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอันในพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มีแต่หลับไหล มีแต่ไป ตามกระแส มีแต่การให้เขาชักจูงไป ไม่มีราคาใดๆ เลย นี่มันอยู่ที่วาสนาของคนไง

แล้วถ้าไปฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาโดยราคาถูก ราคาถูก อีลุ่มลุ่มแคบ ไม่มีสิ่งใดจับต้องได้ที่เป็น ขึ้นเป็นอัน ถ้ามันจับต้องไม่ได้เป็นขึ้นเป็นอัน สัมมาสมาธิเป็นอย่างไร จิตสงบเป็นอย่างไร แล้วจิตที่ สงบมันมีความสุขหรือความทุกข์ แล้วถ้าจิตที่เป็นมิจฉาขึ้นมา เวลามันออกรู้ต่างๆ อีลุ่มลุ่มแคบไป มันเหมือนคนขาดสติ เหมือนคนบ้า

คนบ้าที่ขาดสติ ดูลิ มันเก็บงุ่นเก็บนี่ มันทำอะไรของมันโดยเพราะมันไม่มีสตินะ ยิ่งใน ปัจจุบันนะ ที่ว่าจิตป่วย พวกที่มีปัญหาทางจิตร่อยแปดพันเก้า มันก็จินตนาการของมันไง ถ้า จินตนาการของมัน ถ้าจะแก้ไขก็ต้องกลับมาให้เป็นปกติสุข คือกลับมาให้เป็นจิตสงบเป็น สัมมาสมาธิ

ถ้ามีสัมมาสมาธิ ขณิกสมาธิ อุปะจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ คนเราถ้ามีจิตมีสัมมาสมาธิมันมี ความปกติสุข แล้วมันเท่าทันอารมณ์ของตน มันมหัศจรรย์แล้ว

แต่ถ้ามันเป็นบทเรียนราคาถูก ไม่มีราคา แล้วทำอะไรได้ละ

เวลาฝึกหัดๆ เวลาบทเรียนที่ราคาแพง เวลาครูบาอาจารย์ของเราเวลาออกวิเวก ออกอุตงค์ มันมีปรากฏการณ์เผชิญกับสิ่งมหัศจรรย์ทั้งภายนอกและภายใน ภายนอกก็เรื่องสังคมเรานี้ไง เวลา เข้าป่าเข้าเขาไป เวลาครูบาอาจารย์เจอพวกสัตว์ร้าย สัตว์นรกเล่า ไอ้พวกนี้มันเป็นเรื่องธรรมดา มันมี อยู่ในป่าในเขาของมันอยู่โดยปกติอยู่แล้ว เวลาเราเข้าป่าเข้าเขาไป เราเข้าไปเพื่อเอาสิ่งนั้น เพื่อช่วย กระตุ้นให้กิเลสที่มันออกพุ่งช่าน กิเลสที่มันแผดงฤทธิ์ ให้มันสงบลง เพราะอะไร

เพราะไปเจอสิ่งที่เป็นอันตรายๆ สิ่งที่จะพึงพาได้คือพุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

เวลาออกอุตุคงคั้นะ สิ่งที่มีคุณค่าคือศีล ศีล ศีลนี้คุ้มครอง ศีลนี้ดูแล นี้ภายนอกนะ เวลาภายในๆ ครูบาอาจารย์ของเรา เวลาสมัยโบราณสมัยครั้งที่ผ่านๆ มา ป่าเขามันยังอุดมสมบูรณ์ ที่ที่แรงๆ ที่ว่ามีเจ้าที่แรงๆ ไปนอนไม่ได้เลย

เวลาไป ดูลิ ในประวัติหลวงปู่มั่น เวลาท่านไปอยู่ในถ้ำ เวลาเดินจงกรมที่มันเดินเร็ว ใ้พวกจิตวิญญูณนะ “พระอะไรไม่มีความสำรวมเลย เดินอย่างกับม้าแข่ง”

ท่านรู้วาระ ท่านรู้ว่าที่ไหนมีและไม่มี นี้ภายนอกและภายใน เดินจงกรมนะ เดินให้ไม่กระเทือนเขา

มันก็ตินะ “ไอ้! พระอะไร เดินเหมือนคนป่วย”

มันไม่มีอะไรถูกใจสักอย่าง เวลาถ้าเจ้าที่ที่มันเป็นพาล

เจ้าที่เจ้าทางที่มีชของเขา ถ้าที่แรงๆ เวลาครูบาอาจารย์ของเราจะหาที่อย่างนั้นเพื่อจะให้มันตื่นตัว

เอ๊ะ! ทำไมเราเป็นพระปฏิบัติ เราไม่เห็นมีบทเรียนอะไรเลยหรือ

บทเรียนที่ราคาแพง มันก็ไปเผชิญกับสิ่งที่ต้องลงทุน เวลาลงทุนเพื่ออะไร ลงทุนเพื่อความสงบนี้ไง จิตสงบเข้ามา ถ้าไม่มีสิ่งใดบังคับ มันพุ่งมันชาน มันทุกข์มันยากร้อยแปดพันเก้า นี่คือการปฏิบัติ เพราะการฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาเผชิญกับภายนอกและภายใน

ภายนอกๆ สังคมร้อยแปดพันเก้า จะไปอยู่ที่ไหนก็แล้วแต่ สิ่งที่กระทบกระเทือนกัน สิ่งที่เขาชื่นชม เขาส่งเสริมสนับสนุน นี่เป็นเรื่องโลกๆ ทั้งนั้นนะ

ถ้าเรื่องธรรมๆ เรื่องธรรมคือสติ เรื่องธรรมคือสมาธิ เรื่องธรรมคือภาวนามยปัญญา ปัญญาที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนนี้ ถ้าปัญญาที่จะเกิดขึ้นกับการกระทำของตนนี้มันไม่เกิดขึ้นมา

มันไม่เป็น อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน มันไม่เป็นสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์

เราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาไตรมาส ๓ เดือน พรรษาหนึ่ง มีบทเรียนอะไรกับจิตของตนบ้าง

ถ้ามันมีบทเรียนสิ่งใดที่เป็นจิตของตน เห็นไหม บทเรียนที่ไม่มีราคา พาให้เราอึลุ่มอึยแฉก ให้เราสมบุกสมบันมา ไม่มีราคาเลย แล้วเป็นอย่างนี้ทั้งนั้นนะ เพราะอะไร

ครอบครัวของมารมันยิ่งใหญ่ เวลาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สิ่งที่เป็นศัตรู สิ่งที่เป็นข้าศึก ที่สุดคือกิเลสในใจของเราแน่ละ

ศึกษารวณะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจบ ๙ ประโยค จะจบก็ประโยคก็แล้วแต่ เวลาฝึกหัด จะนักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก เวลาพระกรรมฐานๆ ท่านให้ฝึกหัดเอา ข้อเท็จจริงในใจของตนเลย

เวลาฝึกหัดในข้อเท็จจริงในใจของตน มันจะเป็นทางสายกลางในพระพุทธศาสนาตรงไหน ละ

ถ้ามันไม่เป็นทางสายกลางในพระพุทธศาสนา มันก็เป็นสายทางของกิเลสของตัณหาความทะยานอยาก ตัณหาของความต้องการของเรานี่ไง

แล้วบวชเรียนในการกระทำละ มันสงบไหม เคยทำใจของตัวเองบ้างได้ไหม เคยที่มันทุกข์ มันยากที่กิเลสมันฟุ้งมันชานอยู่นี่ มันสงบตัวลงบ้างหรือเปล่า ถ้ามันสงบตัวลงๆ นี่ผลของการปฏิบัติไ

บทเรียนราคาถูกๆ แต่ถ้ามันถูกกับจิตนิสัยของเรามันก็เป็นประโยชน์กับเราไง เวลาจิตมันดี จิตมันคึกมันคะนอง จะหาที่มันสงบระงับ แล้วหาที่ไหนไม่ได้ มันก็ต้องหาในที่ที่เป็นสัปปายะ

ครูบาอาจารย์มากมาย ถ้าไม่ได้เผชิญกับสิ่งที่มันเสียสละของ มันไม่ลง รู้เลย รู้กับใจของตัวเอง แล้วถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้ามันสงบระงับเข้ามาเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมา เห็นใหม่ บทเรียนที่ทรงคุณค่า

บทเรียนที่ทรงคุณค่า ก็เกิดจากปรากฏการณ์ของจิตของเราไง บทเรียนที่ทรงคุณค่าเพราะมันสงบระงับของเราเข้ามาไง นี่ถ้าบทเรียนที่แท้จริง ธรรมบทเรียนๆ มันเป็นธรรม แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับธรรมของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ธรรมของเรา ถ้าบทเรียนที่มีคุณค่ามันฝังใจมาก

สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี

ถ้าจิตสงบแล้ว ผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาจึ้มๆ พอมันพอสงบบ้างเล็กน้อยแล้วมันจะมีปฏิริยามากมายมหาศาล

เพราะเวลาฝึกหัดปฏิบัติเริ่มต้น เวลาที่มันเป็นครอบครัวของมาร มารทั้งสี่ มันจุด มันกระชาก มันลากไป เราไม่รู้เลย เวลาเราจะมาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา พอเราตั้งใจแล้วเรามานั่งสมาธิเราบอกว่า แหม! เริ่มต้นดีมากมาย เราทำได้ถูกต้องชอบธรรมทั้งนั้นเลย

เริ่มต้นนะ

พอกิเลสมันตั้งตัวมันได้นะ นั่งเท่าไรมันก็เป็นไปไม่ได้ ยิ่งนั่งยิ่งเจ็บยิ่งปวด ยิ่งทุกข์ยิ่งยาก ทั้งร้อยแปดพันเก้า แล้วเวลาพระปฏิบัติ ๒๔ ชั่วโมงนะ แล้วปฏิบัติตลอดชีวิต ถ้าเราทุกข์เรายาก เราดูพระที่ดั่งามนะ พระที่ทางอีลุ่ยฉุยแฉกนั่นเรื่องของเขา

เราดูพระที่ดั่งามของเราที่ฝึกหัดปฏิบัติมาทั้งชีวิต ครูบาอาจารย์บวชตั้งแต่เณร อยู่เป็นพระเป็นร้อยปี มันมีความสุขอะไร มันเป็นไปได้อย่างไร แต่ท่านมีความสุขของท่านนะ

เวลาเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย บวชเป็นพระ บวชเป็นพระมันก็ต้องมีปัจจัย ๔ ดำรงชีวิตเหมือนกัน แต่ดำรงชีพแบบพระไง ถ้ามันจะขาดแคลนบ้าง มันจะระหกระเหินบ้าง นี่มันกรรมของสัตว์ สัตว์โลกเป็นไปตามกรรม

โลกเกิดภัยพิบัติ เกิดเศรษฐกิจฝืดเคือง มันเป็นวงรอบของเศรษฐกิจเขา ทางโลกเขาก็มีของเขา ใ้เราถ้ามลุ่มลุดลุดคลาน มันจะขาดเหลือสิ่งใดนะ ถ้าเป็นธรรมแล้ว ยิ้มแย้มแจ่มใส อยู่ได้สบายๆ นี่พูดถึงการดำรงชีวิตนะ

แล้วถ้าฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาถ้าจิตมันสงบระงับ แล้วฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาจนจิตมันทรงคุณค่า ถ้าทรงคุณค่าแล้ว ถ้ายกขึ้นสู่วิปัสสนาเป็น มันจะมีคุณค่าๆ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนารื้อสัตว์ชนสัตว์ รื้อสัตว์ชนสัตว์ก็รื้อหัวใจเรา ชนสัตว์ๆ ไม่ใช่ชนสัตว์ที่เหินหรืออก ชนสัตว์ก็คนเรานี้ ชนชีวิตเรานี้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นมนุษย์นะ ในบรรดาสัตว์สองเท้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม เวลาสร้างอำนาจวาสนามาเป็นพระโพธิสัตว์ไว้ ปรารถนารื้อสัตว์ชนสัตว์ รื้อสัตว์ชนสัตว์ด้วยธรรมและด้วยวินัย ในสมัยพุทธกาล มุขปาฐะ ถึงการได้ฟังธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสนยาก แล้วฟังธรรมครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ ก็แสนยาก ฉะนั้น การฟังธรรมนี้แสนยาก

แต่ดิฉันนึกหา นึกหาโลกมีตลอดเวลา ที่ไหนก็มี บ่นกันอื้อลู่จุกแจกทุกซอกซอกนี่ฟังทางโลก ฟังเสียงจากปฏุชนด้วยกัน

แต่ถ้าเป็นธรรมๆ จะไปฟังที่ไหน แล้วถ้ามันเป็นธรรมๆ มันเป็นธรรมขึ้นมา เป็นธรรมขึ้นมาเพื่ออะไร มันตีหัวกิเลสไป

เพราะคำว่า “เป็นธรรม” มันก็บอกถึงกิเลสในใจเรานี้ไป

แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนารื้อสัตว์ชนสัตว์ก็รื้อหัวใจของสัตว์โลก แล้วหัวใจของสัตว์โลก ใครจะเป็นคนรื้อให้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “เราเป็นคนชี้ทางเราเป็นบอกทาง เธอต่างหากต้องฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาไป”

แล้วเวลาครูบาอาจารย์ที่ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา จากที่ว่าจิตที่ฝึกหัดและมีบทเรียนขึ้นมา บทเรียนที่มันลุ่มลึกลุดลุดคูลานมา ครูบาอาจารย์ทุกองค์ลุ่มลึกลุดลุดคูลานมาทั้งนั้น เพราะปุณฺณคน หนาเหมือนกัน จะเป็นคฤหัสถ์หรือจะเป็นพระ เหมือนกัน

แต่ถ้ามีอำนาจวาสนาขึ้นมา มันจะไล่ต้อนเข้ามาแล้ว เห็นไหม ทาน ศีล ภาวนา ถ้าเป็นพระ ศีล สมาธิ ปัญญา

ถ้ามีศีลๆ มีรั้วรอบขอบชิด แล้วมีศีลจะความจริงกับเราขึ้นมาหรือไม่ ถ้ามีศีลจะความจริง ขึ้นมา มันมีศีลจะ มันไม่ก้าวล่วง มันไม่ยอมให้ไป ถ้าไม่ยอมให้ไปมันก็รั้งไว้ พอรั้งไว้มันก็ถูกลูกก้าง แล้วถ้าเรามีสติมีปัญหาใน ราคาถูกหรือราคาแพง

ราคาถูกๆ ก็ธรรมอิล่อยุขแฉก ธรรมตามความพอใจของตน ราคาแพงก็ต้องลงทุนหน่อย อด นอนผ่อนอาหาร สิ่งใดที่มันจุดกระชาก ไม่เอาๆ ถ้าไม่เอาแล้ว มีสติปัญญาบ่อยครั้งเข้า ไม่เอาๆ มัน ลากไปไม่ได้แล้ว มันลากเราไปไม่ได้แล้ว ถ้ามันลากเราไปไม่ได้ เรายังรักษาใจของเรา

แล้วถ้ารักษาเราของเรา แล้วถ้าใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็เป็นการทำมันหยุดคิด ถ้ามันไปไม่ได้ ก็ต้องพุทโธๆ อานาปานสติ เพราะอะไร

เพราะไม่มีการเคลื่อนไหว ใจที่ไม่มีการเคลื่อนไหว แล้วบอกว่า มันเป็นสมาธิ สมาธิมีอยู่โดย ดั้งเดิม ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม นี่เป็นเรื่องที่แบบว่า มันธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิมก็มีพระรัตนตรัย ก็มี พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ไง สมาธิมีอยู่โดยดั้งเดิมๆ มันก็เป็นสิ่งที่ เป็นธรรมชาติไป

แต่ของเรามันไม่มีหรอก เราฟังนะ ใครบอกว่า มันมีอยู่แล้ว มันมีอยู่โดยดั้งเดิม เราฟังแล้วเรา รับไม่ได้ รับไม่ได้เพราะอะไร เพราะมันไม่มีเหตุไม่มีผล

เรานั่งกันอยู่นี้ตั้งค์เต็มกระเป่า มีไหม มันเป็นไปไม่ได้หรอก มันจะมีเงินมันต้องมีงาน มันต้อง ทำงานมันถึงได้เงิน มันไม่ทำงานจะเอาเงินมาจากไหน อยู่ดีๆ เงินเต็มกระเป่ามันเป็นไปได้อย่างไร เพราะอะไร เพราะรัฐบาลเขาพิมพ์แบงก์อยู่แล้ว มึงไปหยิบเอาสิ เดี่ยวเขาจะดูสายคาดเลย รุ่นไหน ใครเป็นคนเอามา มันเป็นไปไม่ได้

ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม มันเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ของเราไม่มีการเกิดขึ้นมาหรือ ถ้ามันจะเป็นจริงเป็นจังขึ้นมา ฝึกหัดประพฤติปฏิบัตินี้ไง

ธรรมบทเรียนนี้ บทเรียนของใคร ใครศึกษาเรื่องอะไร ใครฝึกหัดประเภทใด แล้วฝึกหัดมาในทำนองใด เพราะมันเป็นจริงเป็นนิรันดร์ แล้วพอฝึกหัดมาในทำนองใด ราคาถูกหรือราคาแพง มีคุณค่าหรือไม่มีคุณค่า มันเป็นธรรมหรือมันเป็นกิเลส เป็นธรรมตามความพอใจของตน

เวลาฝึกหัดปฏิบัตินะ พอจิตมันลงบ้าง เวลาธรรมมันเกิดๆ คำว่า “ธรรมเกิด” คือบุญและบาปของคนคนนั้น

ครูบาอาจารย์ที่เป็นพระอรหันต์ไม่มีสิ่งใดซ้ำรอยกัน แล้วไม่มีสิ่งใดคิดเหมือนกัน เพราะกิเลสที่สร้างมาแตกต่างกัน มันแตกต่าง เพราะดูความชอบของคนมันก็แตกต่างกัน แล้วสิ่งที่คนจะเข้าไปเผชิญหน้ากับกิเลสในใจของตนจะทำอย่างไร

ถ้าไม่เข้าไปเผชิญหน้ากับกิเลส ไม่เคยเห็นกิเลส ไม่เคยรู้จักมัน แล้วจะชำระล้างกันอย่างไร มันเป็นไปได้

“มันมีอยู่โดยดั้งเดิม เข้าไปแล้วจะเป็นของมันโดยข้อเท็จจริง”

คำพูดอย่างนี้ ต่อไปมันจะเป็นเรื่องอย่างนี้ทั้งนั้น สังคมจะเป็นได้แค่นี้ แล้วก็เป็นการท่องบ่นท่องบ่นแล้วเป็นการอ้อนวอน แล้วถ้าเป็นแล้วเป็นอุปาทานหมู่ไปหมด

แต่ถ้าเป็นจริงเป็นจังแล้ว ปัจจัยตัดตั้ง สันติปฏิญญา โดยเฉพาะบุคคลคนนั้น โดยเฉพาะบุคคลคนนั้น หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านฝึกหัดลูกศิษย์ของท่านมาเฉพาะบุคคลๆ เลย

บุคคลๆ ทำมา ธรรมของใคร นาของใคร ใครเป็นคนไถนนั้น หว่านข้าวนั้น เก็บเกี่ยวข้าวในนา นั้น ในนา นาคือตัวภพนี้

นี่ไง เวลาทำนาๆ เขาก็ทำนาบนที่นาของเขาทุกปีๆ เพราะที่นาของเขา จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ จิตดวงนี้ที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันมีภพ มีชาติอยู่ของมัน ถ้ามีภพ

มีชาติของมัน เวลาเราจะไถนาก็ต้องไถนabenหัวใจของเรา ถ้าจะไถนabenหัวใจของเราด้วยสติ ด้วย
คำบริกรรม เคลื่อนไหว เคลื่อนไหวเพื่อความสงบ

ถ้ามันสงบ สงบอย่างไร

เวลาถามว่า สมาธิทำอะไร ทำสมาธิ

ก็มันว่างๆ ใจ ก็อยู่ดีๆ มันก็ว่างเลยไง

เพราะมันว่างเหว่ จิตใจของคนมันว่างเหว่ มันระหกระเหินนะ จิตใจของคนนะ เราจะรักษาจิต
ของเราอย่างไร ถ้ารักษา เราจะมั่งมีศรีสุขอย่างไรขนาดไหน ทุกข์จนเหมือนกัน ทุกข์เหมือนกัน

เวลาทำบุญกุศล ทุกคน “ทำบุญแล้วไม่ได้บุญๆ” ทำบุญก็วิตกกังวล ทำบุญแล้วบุญมันเป็น
อย่างไร

ถ้าทำบ่อยครั้งเข้า บุญคือมีสติสัมปชัญญะ บุญคือความสุขใจ บุญคือความพอใจที่ได้ทำ
แล้วมันขึ้นบานของมัน แล้วถ้าฝึกหัดปฏิบัติละ แล้วทำความสงบของใจเข้ามาละ ถ้าใจมันสงบ
ระงับเข้ามา มันสงบมาอย่างไร

ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ

เวลาเริ่มต้น อู๋ย! มันสงบ มันแว้งว่าง

แว้งว่างเดียวมันก็คลาย เดี่ยวมันก็เสื่อม มันมีอยู่ไม่ได้เพราะอะไร เพราะกว่าเอ็งจะแว้งว่าง
เอ็งทำมาอย่างไร เอ็งเริ่มต้นมาจากอะไร แล้วถ้าจิตมันสงบ สงบแล้วมันมีผลอย่างไร

นี่ไง พุดทุกวัน “ทำสมาธิไม่เป็น ทำสมาธิไม่เป็น” เพราะมันบอกมันมีอยู่โดยดั่งเดิม มัน
เหมือนคนเกียจคร้าน คนไม่เอาไหน แล้วไม่ทำอะไรเลย นึกเอาเลย เป็นสมาธิเลย ปัญญาที่นึกเอา
เลย

สัญญาทั้งนั้นนะ

นี่ไง ธรรมบทเรียนมีคุณค่าใหม่ มีราคาหรือเปล่า

สิ่งที่มีราคานั้น คนมีเงินนะ เซลขายของมันมาจ้องเลย มันจะขายให้อย่างเดียว แต่ถ้าเราไม่มีเงิน ใครจะเอาสินค้ามาให้เรา เขาให้เราแล้วเราไม่มีเงินจ่ายเขาอีกต่างหาก เขาไม่ให้หรอก

ศีล สมาธิ ปัญญา

สมาธิ สมาธิมีอยู่โดยดั้งเดิม ใครเอามาให้ ใครให้เอ็ง มันไม่มีอยู่หรอก

ถ้ามันเป็นจริงเป็นจัง เราทำเองนี่ไง มีค่าบริการของเรานี่ไง ถ้ามันดีอนัก ปัญญาอบรมสมาธิ เอาปัญญาเสียบเข้าไปเลย คิดอะไรก็คิด แต่ธรรมะของพระพุทธเจ้าเอามาต่อรอง

ต่อรองไปต่อรองมานะ ก็เลสมันไม่มีเหตุมีผลของมันอยู่แล้ว พอเจอธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปมันถอยกรูดๆ ทั้งนั้นนะ พอถอยกรูดๆ ไปบ่อยครั้งเข้าๆ หยุดแล้ว จิตนี้ชักฉลาดขึ้น หลอกได้ยากขึ้น แต่ก่อนไม่ต้องหลอกเลย วิ่งตามทั้งนั้นนะ แต่มีสติปัญญาขึ้นมา จิตนี้ชักฉลาดขึ้น หลอกได้ยากขึ้น

แล้วถ้ามันหลอก มันมีความเท่าทัน เวลากิเลสมันจะเกิดขึ้นมา เห็นใหม่ เวลาสติปัญญามันเท่าทันมันก็หยุด แล้วมันคิดช้าลง เราก็พุทโธต่อเนื่อง ถ้ามันคิดก็เสียบไปอีก ทำบ่อยครั้งขึ้นๆ ให้มันมีคุณค่า ให้มันมีราคา

จิตของเราเอง ศีลภาวธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามากมายขนาดไหน สาธุ นั่นเป็นธรรมและวินัยเป็นศาสดาของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทาง นั่นแหละองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้เข้ามาที่จิต แล้วชี้เข้ามาที่จิต ที่เราฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา เห็นใหม่ บทเรียนของเราแล้ว มันมีคุณค่าขึ้นมาหรือไม่

ถ้ามันมีคุณค่าขึ้นมา มีคุณค่า ถ้าฝึกหัดมันจะเป็นคุณค่าของมรรค

ดวงใจดวงใดไม่มีมรรค ดวงใจดวงนั้นไม่มีผล

ผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา ถ้าไม่มีเหตุมีผลขึ้นมา “ว่างๆ ว่างๆ” มีสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิเกิดขึ้นมาได้อย่างไร

ถ้ามันถูกต้องชอบธรรมขึ้นมา ขณิกสมาธิ อุปะจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ อัปปนาสมาธิเข้าไปถึงสักแต่ว่าปราภาว ลึกดลึบซับซ้อนมากเลย แคสมาธินะ แล้วสมาธิ สมถกรรมฐานยกขึ้นสู่วิปัสสนา นี่ธรรมบทเรียน บทเรียนสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐาน

เวลาถ้าผู้ที่มีอำนาจวาสนานะ เขาไม่ต้องสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานหรอก จิตเขาก้าวเดินไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไปเลย ผู้ที่ปฏิบัติง่ายรู้ง่ายของเขาก็มี

แต่ผู้ที่ปฏิบัติยากรู้ยาก ปฏิบัติแล้วมันไม่ก้าวหน้าเลย มันจะเอาอะไรเป็นพื้นเป็นฐาน ถ้าเอาอะไรเป็นพื้นเป็นฐานขึ้นมา มันก็เป็นสัญญาความจำ สัญญา เป็นจินตนาการ เป็นดินพอกหางหมู แล้วก็แหว่งไม่ออก แหว่งไม่ได้ ทุกข์ยากอยู่อย่างนั้นนะ นี่บทเรียนที่ไม่มีราคา มันไม่มีราคามาแต่แต่อำนาจวาสนาของคน

ถ้ามีอำนาจวาสนานะ เจ้าชายสิทธัตถะ อุทกดาบส อาฬารดาบสยกย่องสรรเสริญ คำประกันขนาดไหนไม่สนใจเลย ถ้าเรามีวาสนาไป

ครูบาอาจารย์องค์ใดที่อบรมบ่มเพาะมามันก็เป็นสิทธิของท่าน เราเห็น อาวุโส ภัณฑะ เห็นผู้ที่บวชมาแล้วคิดว่าจะมีสติปัญญา เราไปศึกษากับเขา ถ้าศึกษากับเขา ถ้าเขาแสดงธรรม เขาอบรมบ่มเพาะมา เราก็เอามาทดสอบปฏิบัติ เป็นจริงหรือไม่เป็นจริง ถ้ามันเป็นจริงไม่ได้ ว่าง เป็นเรื่องของเขา กรรมของสัตว์ๆ อำนาจวาสนาเขามีแค่นั้นไง ไม่ใช่ว่า เขาอาวุธ เขามีประสบการณ์ เขาพูดสิ่งใดเราจะเชื่อ แล้วมันกับตรงจิตเราหรือ มันแกกัเลสเราได้หรือ

ถ้ามันจะแกกัเลสของเรา จิตเราต้องสงบระงับเข้ามา

ถ้าเราฝึกหัดปฏิบัติ ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามา เออ! สมถกรรมฐาน

ถ้าสมถะ “สมาธิแกกัเลสไม่ได้ๆ”

แล้วถ้าไม่มีสมาธิละ

ไม่มีสมาธิมันยิ่งฟุ้งซ่าน มันยิ่งเป็นเรื่องโลก มันยิ่งเป็นการกว้าวนเอากิเลสมาทำลายเรา มัน
เป็นบทเรียนที่ไม่มีราคา เป็นบทเรียนที่ถูกต้อง

บทเรียนที่ถูกต้อง แต่ถ้าเรามีอำนาจวาสนาปฏิบัติถูกต้องชอบธรรม มันก็เป็นทำความสงบของ
ใจของเราได้เหมือนกัน

บทเรียนราคาแพง ต้องมีลงทุน ลงทุนด้วยเราต่อสู้กับเวทนาของเรา เราต่อสู้กับความอยาก
ของเรา ความอยากความต้องการของเรามันต้องการทั้งสี่ เราก็มีสติปัญญายับยั้งมัน ต้องลงทุน
นะ เราทำของเรา

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์ๆ ถ้าจิตสงบแล้ว ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้
เบิกบาน ถ้าจิตมันไม่สงบ มันเป็นผู้หลับไหล แล้วเห็นมาร เห็นมารมีคุณค่า เห็นความโลภ ความ
โกรธ ความหลงมีคุณค่า แล้วเราก็เชื่อความโลภ ความโกรธ ความหลง มันเป็นอารมณ์ความรู้สึกเรา
อยู่แล้ว ว่างๆ อารมณ์ แล้วอารมณ์มันก็เข้ากับกิเลสสิ แล้วกิเลสมันก็ชักลากไป มันก็พอใจของมัน
ไป นี่ปฏิบัติบูชากิเลส ไม่มีคุณค่าใดๆ เลย

แต่ถ้ามันจะมีคุณค่าบ้าง ในการฝึกหัดปฏิบัติ เวลาอบรมบ่มเพาะใจ ผู้ที่ฝึกหัดปฏิบัติ
“ปฏิบัติแล้วมันมีบุญมีกุศลมากน้อยขนาดไหน”

มี ปฏิบัตินี้มันเป็นบุญกิริยาวัตถุ เรามีสิทธิเสรีภาพจะทำอะไรก็ได้ เพราะเรามีศรัทธาความ
เชื่อในพระพุทธศาสนา เราถึงได้มาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ เวลาปฏิบัติ เติบจนกรม นั่งสมาธิภาวนา
เรายกร่างกายเราถวายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปฏิบัติบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า

ถ้ามันสงบเข้ามาเป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปปนาสมาธิ นั่นคือสมบัติของเรา สมบัติ
ของเราคือมันเป็นบทเรียนของจิต จิตได้ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติขึ้นมาใจ จิตตภาวนา

แล้วสมถกรรมฐานยกขึ้นสู่วิปัสสนา ยกขึ้นสู่วิปัสสนา วิปัสสนาในอะไร

ถ้าวิปัสสนา เห็นกาย เวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ถ้าเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ถ้า
มันเห็นของมัน มันจับต้องของมันได้ เวทนา เวทนาที่มันเจ็บมันทุกขมันยากนี่แหละ เวลาจิตที่มัน
สงบระงับ มันจับต้องของมันขึ้นมา มันพิจารณาได้ เห็นใหม่

เวลาเรานั่งสมาธิ เวลามันเวทนามันเจ็บมันปวดขึ้นมา เจ็บปวดจนเราทนไม่ไหวอดไม่ไหวเลย
แต่เวลาถ้าเราฝึกหัดปฏิบัติ จิตเราสงบก่อน จิตเราสงบแล้ว จิตสงบแล้วถ้าเวทนามันเกิด เราจับ
เวทนาได้ เราพิจารณา เวทนามันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร เกิดขึ้นมาได้เพราะว่าจิตมันนิ่ง มันเสวย

เวลาอารมณ์ความรู้สึก เวลาเราคิด จิตมันเสวย มันมีสัญญา มันมีเชื้อ ถ้าเชื้อ มัน
เปรียบเทียบกับอะไร สังขารปรุง สังขารปรุง วิญญาณรับรู้ มันเป็นอารมณ์ขึ้นมาได้

เวทนาๆ สิ่งที่อาการสุข ทุกข์ สุขเวทนา ทุกขเวทนา เวทนาเพราะจิตมันไม่มีกำลังของมัน จิต
ไม่เข้าใจมันก็เสวย มันเสวยคือมันจับ คือมันรู้ แล้วถ้าเราพุทโธๆ มันไปจับไม่ได้ มันก็สงบของเรา
เข้ามา สงบเข้ามา

สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ ถ้าจิตสงบแล้วถ้ามันจับเวทนาได้ เวทนา กาย
เวทนา จิต ธรรม เวทนา ปรากฎการณัง จิตมันเสวยไป ถ้าจิตมันเสวยขึ้นมา ถ้ามันจับเวทนา เวทนา
เกิดจากอะไร เวทนามันเกิดที่ขา เกิดที่เอว เกิดที่ไหนแล้วแต่ แล้วเอวขาที่มันเกิด มันมีวิญญาณรับรู้
หรือ มันไม่มี มันรับรู้ได้เพราะอะไร ก็จิตไป จิตไปรับรู้ แล้วจิตรับรู้เพราะอะไร เพราะไม่ทัน เพราะไม่
เข้าใจ ถ้าไม่เท่าทัน

เวทนาเป็นเวทนา จิตเป็นจิตมันไม่เกี่ยวกับ ถ้ามันไม่เกี่ยวกับ ไม่เกี่ยวกับเพราะอะไร เพราะ
มันมีสังโยชน์นี้ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สัตถพตปราคมาส สังโยชน์ที่มันร้อยรัดไว้ เห็นใหม่

ถ้าจิตมันมีคุณค่า มันทรงคุณค่า แล้วถ้ามันยกขึ้นสู่วิปัสสนาได้ สมถกรรมฐาน วิปัสสนา
กรรมฐาน ถ้าวิปัสสนากรรมฐาน ปรากฎการณังของมัน เห็นใหม่ มันคิดอย่างไร มันทำอย่างไร

เวลาฝึกหัดทำสมาธิๆ ถ้าฝึกหัดทำสมาธิ อารมณ์ เวทนามันก็เป็นอารมณ์หนึ่งนะ ถ้าเป็น
อารมณ์โลกๆ แล้วอารมณ์ที่มันกระทบกับเรา เราปรารถนาความสงบของใจ แล้วถ้ามันไม่สงบละ

แล้วเราปรารถนาความสงบของใจ ทำไมเราต้องพุทโธด้วยล่ะ เราปรารถนาความสุขของใจ ทำไมเราต้องกำหนดอานาปานสติด้วยล่ะ ก็กำหนดสมาธิเลยไม่ได้หรือ กำหนดให้มันสงบเลย มันก็จะสงบเลย

เป็นไหม

แต่ถ้าจินตนาการเอา มันจินตนาการว่างๆ ว่างๆ นั้นแหละมันออกนอกกลุ่มนอกรทาง

แต่ถ้าคนชำนาญแล้ว ขอให้มันสติสัมปชัญญะคุมตลอดเวลา สัมมาสมาธิคือไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ ทั้งสิ้น คำว่า “ไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ ทั้งสิ้น” มันต้องมีสติสัมปชัญญะ มีสติอยู่กับผู้รู้ สติกับผู้รู้ สติรู้ ผู้มีสติ

ไม่ใช่อารมณ์ความรู้สึกที่ว่างๆ ที่มันเหมือนจะหลับเคลิบเคลิ้ม ถ้าอย่างนั้นเดี๋ยวตกภวังค์แน่นอน แล้วเดี๋ยวไปแน่นอน

นี่ไง ถ้ามันไม่มีราคานะ มันไม่มีราคาเลย มันไม่มีราคาเพราะมันเป็นเรื่องกิเลส เป็นเรื่องของมาร แต่ถ้ามันจะถูกมันจะแพง มันมีคุณค่าขึ้นมา แล้วถ้ามันลงของมันได้มันจะทรงคุณค่า ถ้าทรงคุณค่าแล้ว ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน

จิตตภาวนา จิตนี้เป็นผู้ฝึกหัดเข้ามาจนมันเป็นตัวของมันเอง พอตัวของมันเอง มันมีกำลังของมัน ถ้ามันนุ่มไปเห็นกาย มหัศจรรย์แล้ว ถ้ามันจับเวทนาได้ก็จับได้ แล้วจับกาย เวทนา ถ้ามันจิตเห็นจิต จิตเห็นธรรม ได้ทั้งนั้น สิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ไม่ต้องบอก “ฉันเป็นนักปราชญ์ ฉันจะมีความรอบรู้ ฉันจะเข้าใจทุกเรื่อง” ไม่ต้อง

เอาตรงกับจริตของเรา เขากับตรงฝึกหัด ถ้าธรรมมันมีคุณค่า แล้วฝึกหัดจนมันเป็นมรรค คือภาวนามยปัญญา เวลาฝึกหัดโดยมรรค ฝึกหัดให้มันเป็นภาวนามยปัญญา มันจะเป็นธรรมจักร

โดยการฝึกหัด ผู้ที่ฝึกหัดใหม่ เราจะรู้ไม่ได้ว่ามันจะเป็นธรรมจักรหรือไม่เป็นธรรมจักร ความคิดก็คือความคิดใจ แต่ความคิดอันหนึ่งมันเป็นความคิดแบบกอบโกยเอาแต่ความทุกข์ความ

ยากมา ความคิดอย่างนี้เป็นความคิดแบบสามัญสำนึก เป็นความคิดของมนุษย์ เป็นความคิดของสิ่งมีชีวิต

สิ่งมีชีวิตจะศึกษาเล่าเรียนมาขนาดไหน มีความรู้มากมาขนาดไหน นั่นเป็นวิชาชีพ ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นวิชาชีพของพระที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ไม่ใช่เป็นของตน จำ มีสติสัมปชัญญะก็ทรงจำและไม่คลาดเคลื่อน แต่ถ้ามีต้นหาความทะยานอยาก คลาดเคลื่อนหมด แล้วคลาดเคลื่อนตามความพอใจของตน

ฉะนั้น เวลาพระสวดมนต์ สวดมนต์ก็คำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใครสวดผิดสวดถูกเข้ากันไม่ได้ สวดธัมมจักขุ อาทิตตย อนัตตย นี่คำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งนั้น มันเป็นความจำ มันเป็นภาคทฤษฎี มันเป็นสามัญสำนึกของโลก มันเป็นสามัญสำนึกของเราไง

ถ้ามันมีราคา มีราคาในพระพุทธศาสนา แล้วตัวเรามีราคาหรือไม่ ตัวเรามีอำนาจวาสนาหรือไม่

ถ้าตัวเรามีอำนาจวาสนาขึ้นมาละ พยายามทำความสงบของใจเข้ามา ทำความสงบของใจด้วยอำนาจวาสนาของตน ถ้าใจมันสงบเข้ามาแล้ว แล้วถ้ามันเห็นสติปัฏฐาน ๔ ถ้ามันฝึกหัดใช้ปัญญา มันจะเทียบเคียงได้เลย ปัญญาทางโลกๆ ปัญญาโดยสามัญสำนึกมันเป็นปัญญาอันหนึ่ง แล้วปัญญาอย่างนี้ถ้ามันมีสติปัญญาเท่าทันความคิดมันจะหยุดคิด ถ้าหยุดคิดขึ้นมา ถ้าเรายกขึ้นสู่วิปัสสนา มันจะฝึกหัด เห็นใหม่ สิ่งที่ว่าจิตที่ทรงคุณค่า จิตมันจะเป็นมรรค ภาวนามยปัญญาคือจิตใจ จิตตภาวนา

แต่โดยสามัญสำนึกของโลกๆ ที่ว่างๆ ว่างๆ ว่างๆ อารมณ์ อารมณ์เกิดจากจิตไม่ใช่จิต

จิตเป็นสัมมาสมาธิมันเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน มันไม่พาดพิงอารมณ์ๆ แต่ถ้าเราจะวิปัสสนา เราก็ต้องให้มันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต แต่มันจะเป็นอารมณ์ใหม่

มันเป็นเพราะมันมีสมาธิ เพราะมันมีกำลัง แล้วเป็นอย่างนี้มันเป็นอิสระ มันถึงเห็นกิเลส มันถึงรู้กิเลส จิตมันถึงมีมรรค มรรคที่เราเกิดขึ้นไง

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารภว่าหรือสัตว์ชนสัตว์ๆ จิตดวงนั้นถ้าฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมา จิตดวงนั้นจะมีอำนาจวาสนา จิตดวงนั้นจะทรงคุณค่าในใจของตน พอทรงคุณค่าในใจของตน แล้วถ้าฝึกหัดปฏิบัติขึ้นมาจนมันเป็นมรรค คือเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ปัญญาอย่างนี้มันไม่ใช่เป็นปัญญาของโลก เป็นปัญญาสามัญสำนึกที่คิดเมื่อไหร่ทำอะไรไหร่ก็ได้ แต่จิตซัด ไม่เห็นรู้อะไรเลย ไม่เห็นแก่ทุกข์อะไรได้เลย

แก้ไม่ได้ เพราะมันเป็นโลกียะ มันเป็นเรื่องโลก เป็นสามัญสำนึก มันเป็นเรื่องวิชาชีพ

แต่ถ้าเป็นธรรมๆ เป็นธรรมๆ ขึ้นมา เวลาถ้าจิตมันสงบ

“ทำไมต้องทำความสงบ ทำไมต้องทำสมณะ ทำไมวิปัสสนาให้มันรู้แจ้ง วิปัสสนาให้มันสิ้นกิเลสไปเลยไม่ได้หรือ”

ใครๆ ก็อยากให้เป็นแบบนี้แหละ

แต่เวลาฝึกหัด ครูบาอาจารย์ที่ท่านช้ำชองนะ ท่านบอกว่าสมุทัยมันเจ็บปวมา

ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์คือต้นหาความทะยานอยาก คือครอบครัวยงมาร ทำสิ่งใดก็แล้วแต่มันจะมีสมุทัย จะมีต้นหาความทะยานอยากไหลออกมาเป็นอนุสัยกับความคิดเราทั้งนั้น

สิ่งที่มันไหลออกมาๆ ไหลออกมาคืออะไร

ไหลออกมา อวิชชาอยู่ที่ฐิติจิต จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ผ่องใส นั่นคือตัวอวิชชา นั่นแหละคือพญามาร แล้วมันไหลออกมา พอมันไหลออกมา นั่นแหละคือสมุทัย คือต้นหาความทะยานอยาก คือพญามาร คือครอบครัวยงมาร

ฉะนั้น จะใช้ปัญญา ถ้ามีสมุทัยเจือปนมา มันเจือปนไปด้วยกิเลส มันจะชำระล้างกิเลสไม่ได้ กิเลสแก้กิเลสไม่ได้ ต้องธรรมถึงแก้กิเลสได้

กิเลส คิดตามกิเลส ก็กิเลสมันก็ยิ่งตอกย้ำให้กิเลสมันพอกพูนขึ้นมา “บรรลุดุธรรม เป็นศาสดา ทุกคนจะยกย่องสรรเสริญ”

ล้มกลิ้งอยู่นั่นนะ ไปไหนไม่ได้หรอก มันของจอมปลอมทั้งนั้น มันเป็นเรื่องด้วยกิเลสไง

ถ้าด้วยธรรมๆ โอ้! สาธุ ครูบาอาจารย์ของเราทุกทุกองค์จะเคารพบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ถ้าทำสมาธิได้ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน นี่คือการอบรมบ่มเพาะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระพุทธานุภาพ

ครูบาอาจารย์ของเราที่ฝึกหัดปฏิบัติมา มันล้มลุกคลุกคลานมาเพราะด้วยความเห่อเหิม ทะเยอทะยาน แต่ถ้ามีสติสัมปชัญญะมันจะลดลงทันที อ่อนน้อมถ่อมตน เห่อเหิมทะเยอทะยานไป อัจฉาญ อัจฉาญด้วยสติ อัจฉาญด้วยธรรมบทเรียนที่มีคุณค่า

มีคุณค่าเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาวิธีสัตว์ชนสัตว์ๆ เราดูเราเห็น เราดู เราเห็นเราก็มีหวัศจรรย์ เวลาฝึกหัดปฏิบัติ ถ้ามันเกิดวิปัสสนา มันจะเกิดความมหัทศจรรย์ แล้ววสขของ ธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง มันทั้งดูดีมี มันทั้งมหัทศจรรย์ แล้วอยากได้อย่างนี้อีก เสื่อมหมดเลย

พออยากได้นี้ไง ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ไง เหตุให้เกิดทุกข์ สมุทัยมันเจือปนมาด้วยความอยาก ด้วยความต้องการ

โดยธรรม อภิธรรมบอกว่า “มีกิเลสภาวนาไม่ได้ มีกิเลสแก้กิเลสไม่ได้” มันเป็นข้อเท็จจริง แต่ คนมันมีกิเลสอยู่โดยดั้งเดิม อยู่โดยดั้งเดิมเพราะมันมีอวิชชา

ฉะนั้น เวลาจะฝึกหัด ถ้ากิเลส เก่นของกิเลส ถ้ามันบีบบังคับไฟทำให้เราทุกข์ มันก็กรรมของสัตว์ที่เรามีจิตนิสัยอย่างนี้ แต่ถ้ามีอำนาจวาสนานะ ด้วยสติด้วยปัญญาของเรา ทำความสงบของใจเข้ามา เพราะใจสงบ กิเลสสงบตัวลง ใจถึงสงบได้

เหตุที่ทำสมาธิไม่ได้คือกิเลสมันฟุ้งซ่าน กิเลสมันต่อต้าน กิเลสมันกีดขวาง

แล้วกิเลสมันกิเลสของใคร

มันก็กิเลสของเรานี่ไง

ทำสมาธิๆ แค่กิเลสสงบตัวลงเท่านั้น ถ้ากิเลสไม่สงบตัวลง สมุทัยเจือปนมา คือกิเลสมันเจือปนมา ความคิดของเราทั้งหมด ความคิดสามัญสำนึกที่ออกจากโลกีย์เปอร์เซนต์

ฉะนั้น เวลาทำความสงบ กิเลสสงบตัวลง เราถึงมีโอกาสวิปัสสนา แล้วสงบตัวลงแล้วเดี๋ยวมันก็ฟุ้งซ่าน สงบตัวชั่วครั้งชั่วคราว

ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ ท่านถึงชำนาญในวิธี ชำนาญในการทำ ความสงบ

ถ้ามันใช้สติใช้ปัญญาไปแล้วมันไม่ก้าวหน้า กลับมาทำความสงบทันที กลับมาเพื่อให้จิตใจเป็นมัคโค เป็นทางอันเอก เป็นทางสายกลางในพระพุทธศาสนา

“สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้”

แต่ตัวสมาธิสำคัญมาก สำคัญเพราะกิเลสสงบตัวลงให้เรามีโอกาสได้ฝึกหัดใช้ปัญญา ได้ให้จิตนี้เป็นภาวนามยปัญญา แล้วถ้ารู้จริงเห็นจริง เห็นภาวนามยปัญญา เห็นรสแห่งปัญญา มันจะแตกต่างกับรสของสัมมาสมาธิแล้ว

รสของสมาธิคือความสงบ คือความสุขอิมพของในใจตนใจ รสของปัญญา กิเลสมันชักหลบชักซ่อน กิเลสมันชักเบาบางลง เพราะมันสำรอก สำรอกบ่อยครั้งเข้าคือตทังคปหาน ประหารชั่วคร่าวๆ การประหารชั่วคร่าวคือการฝึกหัดใช้ปัญญา แล้วถ้ามีวาสนานะ เวลาประหารชั่วคร่าว

แล้วธรรมบทเรียน บทเรียนที่มีคุณค่า บทเรียนที่มีการกระทำ ผีก็หัดบ่อยเข้ามันก็เป็นมรรค เป็นมรรคที่หมุนตัวๆ คำว่า “หมุนตัว” คือชำนาญมาก

แต่เดิมเราทำอะไรไม่ได้เลย แต่เดิมมีสิ่งใดกระตุ้นแล้วทุกข์ทั้งนั้นเลย แต่พอฝึกหัดปฏิบัติแล้ว สิ่งใดจะเกิดขึ้น เวทนามากก็เท่าทันได้ สิ่งใดจะเกิดขึ้น เพราะเราเคยทำสมาธิ เราเคยวิปัสสนา เราเดินก้าวหน้าไปมากแล้ว แต่ความก้าวหน้านี้นั้นยังไม่เกิดนิโรธ ขณะ ดับทุกข์ ดับทุกข์ต่อหน้า ดับทุกข์โดยสิ้นเชิง มันยังไม่เกิดขึ้น ถ้าไม่เกิดขึ้นคือไม่ครบวงจรของมัน เราก็ทำซ้ำของเรา ทำซ้ำของเรา ทำซ้ำด้วยวาสนา

แต่คนที่ไม่มีวาสนา แค่มั่นตังคปหานมันก็เจียนอยู่เจียนตาย พอเจียนอยู่เจียนตายก็เลยเออออห่อหมก “เออ! นี่ใช่! บรรลุธรรมแล้ว” มันถึงไรสาระไร

ธรรมบทเรียน บทเรียนที่มีคุณค่าให้จิตใจดวงนั้นมันมีกำลัง แล้วฝึกหัดปฏิบัติดำเนินการต่อเนื่อง

ผู้ที่ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย ปฏิบัติง่ายรู้ยาก มันอยู่ที่วาสนาของคน จะมีอำนาจวาสนามากน้อยขนาดไหน เวลาที่นิโรธ ขณะมันดับทุกข์ ดับทุกข์โดยสิ้นเชิง เพราะเป็นอกุปุปกรรม เพราะเกิดจากขณะ เกิดจากนิโรธ สังโยชน์ขาดเด็ดขาด ดั่งแขนขาด ถ้าสรุปลงโดยขณะ โดยดับทุกข์แล้ว มันจะเปลี่ยนแปลงเป็นอื่นไปไม่ได้อีกแล้ว

แต่การปฏิบัติเริ่มต้น สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา มันเปลี่ยนแปลงตลอด เปลี่ยนแปลงตลอด คนเราเดี๋ยวก็เจริญรุ่งเรือง เดี่ยวก็เสื่อมทรมอลง อยู่อย่างนี้ สังคมก็คือสังคม ความคิดเราก็เหมือนกัน

ฉะนั้น สิ่งที่มีหัตถ์จรรยคือผู้ที่ปฏิบัติที่ตรง ก้าวเดินตรงสู่สังขธรรม ล้มลุกคลุกคลานขนาดไหนก็ไม่ย่อท้อ ไม่ท้อแท้ แล้วแต่จริตนิสัยของคน ครูบาอาจารย์ที่ฝึกหัดปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์ เรื่องที่ว่า จะยอมแพ้หรือท้อแท้กับให้กิเลสมันเหยียบย่ำ ยาก

๗ วัน ๗ เดือน ๗ ปี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์ไว้แล้วในพระไตรปิฎก
เด็ดขาด ถ้าผู้ใดฝึกหัดกระทำโดยตามข้อเท็จจริง แล้วเราฝึกหัดของเราตามข้อเท็จจริง แล้วมีครูบา
อาจารย์คอยคุ้มครองดูแล คอยฝึกหัด คอยชี้แนะให้มันข้อเท็จจริง ถ้ามีครูบาอาจารย์

แต่ถ้ามันไม่มีครูบาอาจารย์ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านไม่มีนะ ไม่มีแต่มันมีธรรมแล้ววินัย
ไง มีทฤษฎีไง มีสิ่งที่ตรวจสอบ แต่คนจะบอก หาไม่ได้ ต้องทดสอบเองๆ

ขณะที่หลวงปู่มั่นเป็นลูกศิษย์หลวงปู่เสาร์ไง เวลาที่มันจนตรอกขึ้นมาไปหาหลวงปู่เสาร์

“ท่านปัญญาเยอะ ท่านต้องแก้เอง”

หลวงปู่เสาร์แก้ให้ไม่ได้

มีครูบาอาจารย์ แล้วถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ แก้ให้ได้ ถ้าแก้ไม่ได้ แก้อย่างไร

แก้จิต แก้จิตแก้ยากนะ

โดยทั่วไปไม่มีใครเคยเห็น ไม่มีใครเคยรู้ ถ้าเป็นทางการแพทย์ก็โรคเกิดใหม่ โรคเกิดใหม่ไม่มี
ใครรักษาได้ โรคกิเลส

แต่ถ้าครูบาอาจารย์ที่ฝึกหัดปฏิบัติชำระล้างกิเลสเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา กิเลสไหน มาสิ
เพราะว่าชำระล้างบุคคล ๔ คู่ แต่ละคู่ แต่ละขั้น แต่ละตอน สติ มหาสติ สติอัตรโนมัตติ ปัญญา มหา
ปัญญา

ปัญญาๆ ที่ว่าภาวนากันไม่ได้นี่แหละ เวลาถ้ามันได้ มันได้ขึ้นมา มันได้อย่างไร แล้วทำไมมัน
ถึงได้ ถ้าได้แล้วกิเลสมันหลบไปไหน

ชุดคู่ยันคว้านะ การปฏิบัติ ความเพียรชอบใจ เวลาความเพียรใจ

“เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ปล่อยวาง เราก็วางหมดแล้ว มันก็เลยว่าง
หมดเลย ธรรมะมันมีอยู่แล้ว ใ้พวกที่ฝึกหัด ใ้พวกที่กระทำนั้นนะเงิงเวลาเท่าตุ่น ทำให้ทุกขีให้ยาก

ไปเอง ใ้ฉันนี้ ใ้ไฮ! ปล่อยวางหมดเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้ปล่อยวาง ว่างหมดเลย”

ซี้ล่อยน้ำ ถ้าอย่างนี้ทารกเป็นพระอรหันต์หมดแล้ว ทารกเกิดมามันปล่อยวางใหม่ มันไม่ทำอะไรเลย แต่มันกินนมทุกชั่วโมงเลย

เหมือนกัน ถ้าซี้ล่อยน้ำสุจริตมันรู้มันเห็นของมันหมดละ แต่ไปปดมดเท็จ ที่ว่าจะมาชำระล้างกิเลส ให้กิเลสมันครอบงำใจใหม่ ให้กิเลสมันยิ่งใหญ่ขึ้นมาหรือ ก็ตั้งใจอยู่แล้วไง นี่ไง ถึงแก่นกิเลส ใจ กิเลสมันพลิกแพลงอย่างนี้ พลิกแพลงอยู่หลังความรู้เรานี่

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้า เจ้าจะเกิดบนหัวใจเราไม่ได้เลย”

ดำริความคิด แล้วมารก็ครอบคลุมหมดละ “ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม”

ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ขุดค้น ค้นคว้า แล้วอธิบายให้ พระปัจเจกพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบแต่สอนไม่ได้

แล้วเวลาผู้ที่ฝึกหัด “เราก็คือพระปัจเจกใจ บรรลุธรรมหมดเลยแต่บอกไม่ได้” มันเป็นไปได้ อย่งไร

เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านยังบอกได้ ท่านยังสอนได้ ใ้ที่ไม่สอนๆ นั้นก็เป็นอำนาจวาสนาของท่าน เห็นไหม พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นสงฆ์องค์แรกของโลกแต่อยู่ในป่าตลอดชีวิต ไม่ได้สอนใครเลย พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะ อัครสาวกเบื้องซ้ายและเบื้องขวา เวลาครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ ขึ้นมาเพื่อประโยชน์ในพระพุทธศาสนา ประโยชน์เพราะอะไร

เราเกิดมามีพ่อแม่ พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก ใ้นี้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นปุถุชนคนหนา บวชเป็นพระๆ บวชเป็นนักปฏิบัติ เวลาปฏิบัติขึ้นมามันมีข้อเท็จจริงในใจของตน ไม่มีกัตัญญูกับพระพุทธศาสนาหรือ

ร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่มันวาสนาของคนไง มันปากเปือกปากจั่น ปากเปือกปากจั่นเพราะว่าบุคคลคนนั้น ใ้ที่มีอำนาจวาสนาขึ้นมา เขาทำของเขาขึ้นมา เขาเคารพบูชาของเขา ถ้าเขาเคารพบูชาของเขา เห็นไหม เคารพตน อุตตา หิ อุตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน แล้วตนรอบรู้ไง เป็นวิภูฏะคือออกจากวิภูฏะ

ใ้ที่เรามืดบอดอยู่ ผลของวิภูฏะไง มันจะเป็นอย่างนั้นๆ

วิภูฏะเกิดดับโดยธรรมชาติของมัน แล้วไม่มีต้นไม่มีปลาย

บรรลुธรรมนะ ๗ ชาติ กามภพเวลาทำลายแล้วเกิดบนพรหมเท่านั้น อนาคามี ๕ ชั้น เวลาถึงที่สุดนะ ดับหมด ภวาสวะ พลิกฟ้าคว่ำดินเลย ภพชาติจบสิ้นเลย

แล้วเหลืออะไรละ แล้วเหลืออย่างไร

ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงไง ถ้าปฏิบัติตามความจริงมันต้องเป็นความจริงอย่างนั้น นี่ไง สิ่งที่เป็นนามธรรมๆ จิตวิญญาณที่เป็นนามธรรม เวลาที่มันทำลายล้างแล้วไง

แต่ที่เป็นวัตถุๆ สิ่งที่ว่าวัตถุ เวลาจะทำลายล้าง เขากวาดล้างได้ทั้งนั้นนะ แต่ที่เป็นนามธรรมจับต้องมันไม่ได้ จิตวิญญาณแต่ละภพแต่ละชาติ แต่ถ้าฝึกหัดปฏิบัติ ธรรมบทเรียนที่มีคุณค่า

มันสงบระงับเข้ามา เวลาจิตมันส่งออกมันเห็นภูตผีปีศาจ เห็นจิตวิญญาณมาขอส่วนบุญเลย ก็อุทิศส่วนกุศลให้เขา เพราะอะไร เพราะไม่มีสายบุญสายกรรมไม่เห็นกันหรอก ถ้ามีการเห็นกันแสดงว่ามีการเกาะเกี่ยวกัน

ถ้ามีการเกาะเกี่ยวกัน เราก็อุทิศส่วนกุศล อุทิศส่วนกุศลแล้วเขาจะมาเชิดชู เขาจะมาให้เรามั่นคงดีขึ้น แล้วมันคงดีขึ้นเพราะอะไร เพราะเราแผ่เมตตาไป เราแผ่เมตตาแล้วเราก็จะกระทำของเราให้เจริญงอกงามของเราขึ้นมา

ถ้าเจริญงอกงามขึ้นมา มันจะเป็นธรรมบทเรียนที่ทรงคุณค่า แล้วทรงคุณค่าขึ้นมาจนเข้าสู่ มรรค เข้าสู่สัจจะ เข้าสู่ความจริง เข้าสู่สัจจะ เข้าสู่ความจริงมันต้องเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญา ในพระพุทธานุชาตนา

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา ศิล สมาธิ ปัญญา ปัญญาที่เกิดจากจิต จิตตภาวนา เพราะจิตสงบระงับเป็นสมาธิยกขึ้นสู่วิปัสสนาได้ ภาวนามยปัญญามันถึงเกิดจากจิต

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาหรือสัตว์ชนสัตว์หรือหัวใจของสัตว์โลก คือรู้จิต ของสัตว์โลก จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ จิตนั้นคือตัญญา ทำลายภวาสวะ ทำลายภพ ทำลาย ภพ ทำลายชาติ เกิดวิหการธรรม เป็นอกุปปธรรม เป็นสัจจะความจริง นี่เิง บทเรียนของจิตนั้น

ไตรมาสนี้ถ้ามีการกระทำ จิตนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ทุกข์ดับ นิโรธ ฝ่ายเหตุและฝ่ายผล

ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ผลของวัฏฏะ

นี่เิง ถ้าขณะนิโรธ ดับทุกข์โดยมรรค ๘

นี่ฝ่ายโลกกับฝ่ายธรรม ถ้าสมบุรณ์แบบ เพราะมันต้องทำลายที่จิต ทำลายที่ภพ ทำลายที่ โลกนั้นมันถึงจะเป็นธรรม เป็นธรรมขึ้นมาโดยทรงคุณค่าจากหัวใจของตน เอวัง